

OCO

analyse dossiers

passend onderwijs

2020-2021

Floor Kaspers, 31 augustus 2021

Samenvatting

In schooljaar 2020-2021 behandelde OCO 200 dossiers op het terrein van passend onderwijs. De meeste vragen gingen over basisonderwijs en over (de overstap naar) speciaal onderwijs. Veel vragen gingen over leerlingen met een lichamelijke beperking of een chronische aandoening. Het aantal dossiers over hoogbegaafde leerlingen nam toe ten opzichte van 2019. De grootste groep dossiers ging over de vraag welke ondersteuning een leerling van school kan verwachten. Dit is onvoldoende duidelijk voor ouders en leerlingen. Er was een toename in het aantal dossiers waarbij ouders het oneens waren met een verwijzing naar het speciaal onderwijs in de basisschoolleeftijd. Er was een sterke stijging van het aantal dossiers over het weigeren van leerlingen. Leerlingen in een Corona-risicogroep maakten zich zorgen over terug naar school gaan en de mogelijkheden om online les te blijven krijgen.

Algemeen

In het schooljaar 2020-2021 behandelde de helpdesk van OCO 200 dossiers op het terrein van passend onderwijs. In totaal had OCO dit schooljaar (van 1 augustus 2020 tot 1 augustus 2021) 1.414 dossiers. Dit betekent dat ongeveer 1 op de 7 dossiers over passend onderwijs gingen.

De dossiers liepen uiteen van simpele vragen over de beschikbare ondersteuning voor leerlingen met dyslexie tot complexe dossiers van leerlingen die langdurig thuis zaten.

De selectie van 200 dossiers bestaat uit dossiers bij de helpdesk met als hoofdcategorie 'zorg' en een selectie van dossiers van andere thema's zoals leerplicht en schoolkeuze. In 2019 was er een vergelijkbaar aantal dossiers bij OCO op het terrein van passend onderwijs (221 dossiers).

Het aantal contactmomenten lag dit schooljaar bijzonder hoog. Gemiddeld waren er bij OCO bij de helpdesk 3,1 contactmomenten per dossier. Bij de dossiers passend onderwijs lag dit op 4,7. Dit komt deels voort uit enkele zeer complexe dossiers, maar is ook een indicatie van de gemiddelde zwaarte van de dossiers dit schooljaar.

Een ongebruikelijk jaar, ook voor passend onderwijs bij OCO

De analyse van de dossiers laat een aantal verschuivingen zien ten opzichte van eerdere jaren, die met name te maken hebben met het ongebruikelijke Corona-schooljaar. Niet alleen kreeg OCO op het terrein van passend onderwijs specifieke 'Corona-vragen', maar ook werden bepaalde vragen juist vaker of minder vaak gesteld.

Zo ontvingen we bijvoorbeeld minder vragen over het blijven zitten van leerlingen met een ondersteuningsvraag (en daardoor risico op verwijdering) omdat er gekozen was door Corona minder leerlingen te laten blijven zitten dit schooljaar.

Daarnaast voerde OCO in 2020 een aantal wijzigingen door in het registratiesysteem, waardoor bepaalde thema's en vragen nu scherper kunnen worden bijgehouden.

Schooltype

De meeste vragen over passend onderwijs kreeg OCO in schooljaar 2020-2021 over het basisonderwijs. Dit is een sterke stijging ten opzichte van 2019. Het aantal vragen over (de overstap naar) het voortgezet onderwijs nam af. Een sterke stijging was ook te zien bij het aantal vragen over speciaal onderwijs en de overstap naar speciaal onderwijs. Er is geen eenduidige verklaring voor deze verschuiving.

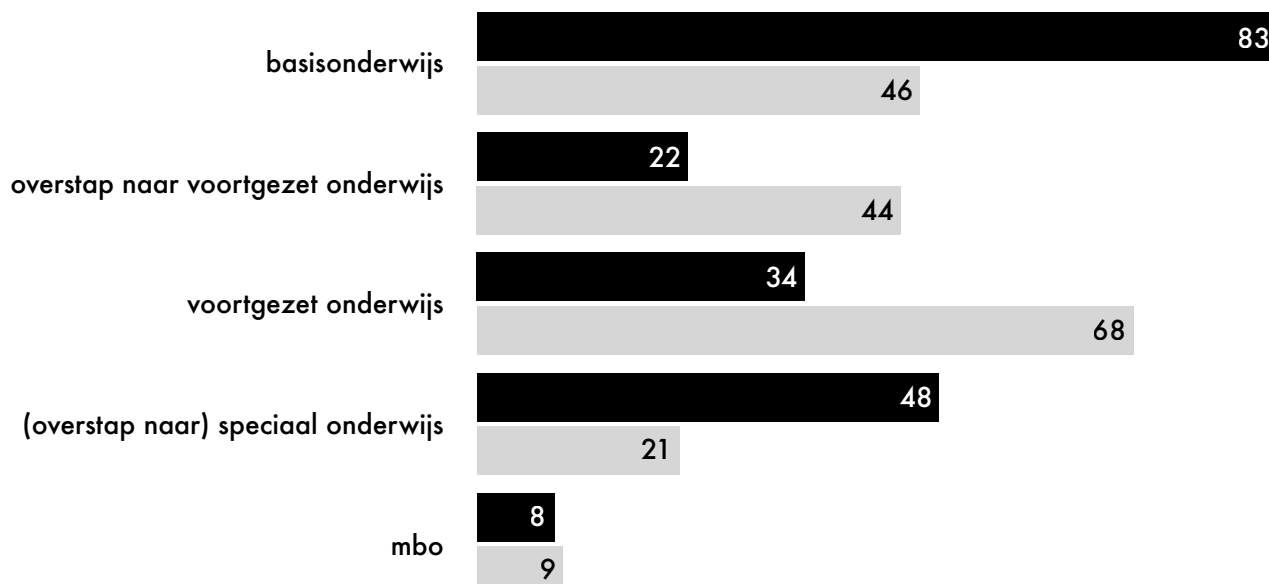
Veelgestelde vragen

Net als in voorgaande jaren, gaat de meest gestelde vraag over passend onderwijs over de ondersteuning die men van school kan verwachten. Daarbij gaat het om leerlingen die reeds op een school zitten, maar waarbij er meer ondersteuning nodig is dan de school nu biedt of zou kunnen bieden (48 dossiers) en gaat het om leerlingen die op zoek zijn naar een school die bepaalde ondersteuning (wél) kan bieden (29 dossiers).

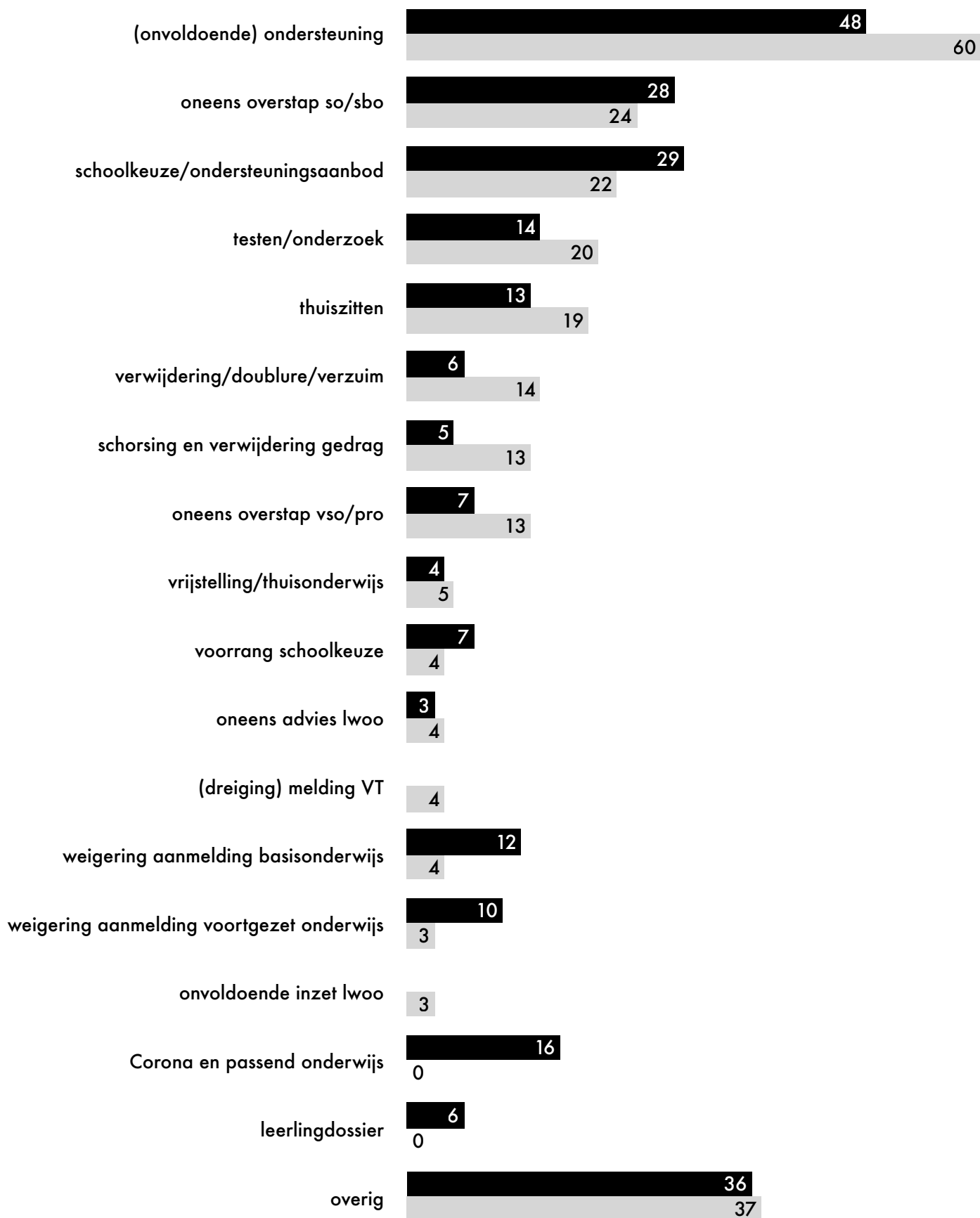
Daarnaast kreeg OCO veel vragen van ouders die het niet eens waren met de aanvraag van een toelaatbaarheidsverklaring of het advies over te stappen naar speciaal onderwijs. Daarbij ging het om 28 dossiers op het basisonderwijs, en 7 dossiers in het voortgezet onderwijs. Een opvallende toename was te zien bij het aantal dossiers waarbij leerlingen geweigerd werden door een school (of meerdere). In 2019 betrof dat slechts 7 dossiers, maar in 2020-2021 waren het 22 dossiers (12 PO, 10 VO). Er waren 6 dossiers waarbij het leerlingdossier een belangrijke rol speelde, we hebben deze dit schooljaar apart opgenomen. Ook hebben we Corona gerelateerde dossiers apart benoemd.

Een aantal thema's kwam minder voor. Vragen rondom lwoo namen af, waarschijnlijk door de nieuwe werkwijze rondom leerwegondersteuning. Ook waren er minder dossiers van thuiszitters dan in 2019, geen meldingen bij Veilig Thuis en minder schorsingen en verwijderingen. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de situatie rondom Corona, waarbij de samenwerking tussen school, ouders en leerlingen behoorlijk anders is geweest dan in voorgaande jaren.

Vragen per schooltype (2020-2021 zwart, 2019-2020 grijs)

Veelgestelde vragen (2020-2021 zwart, 2019-2020 grijs)

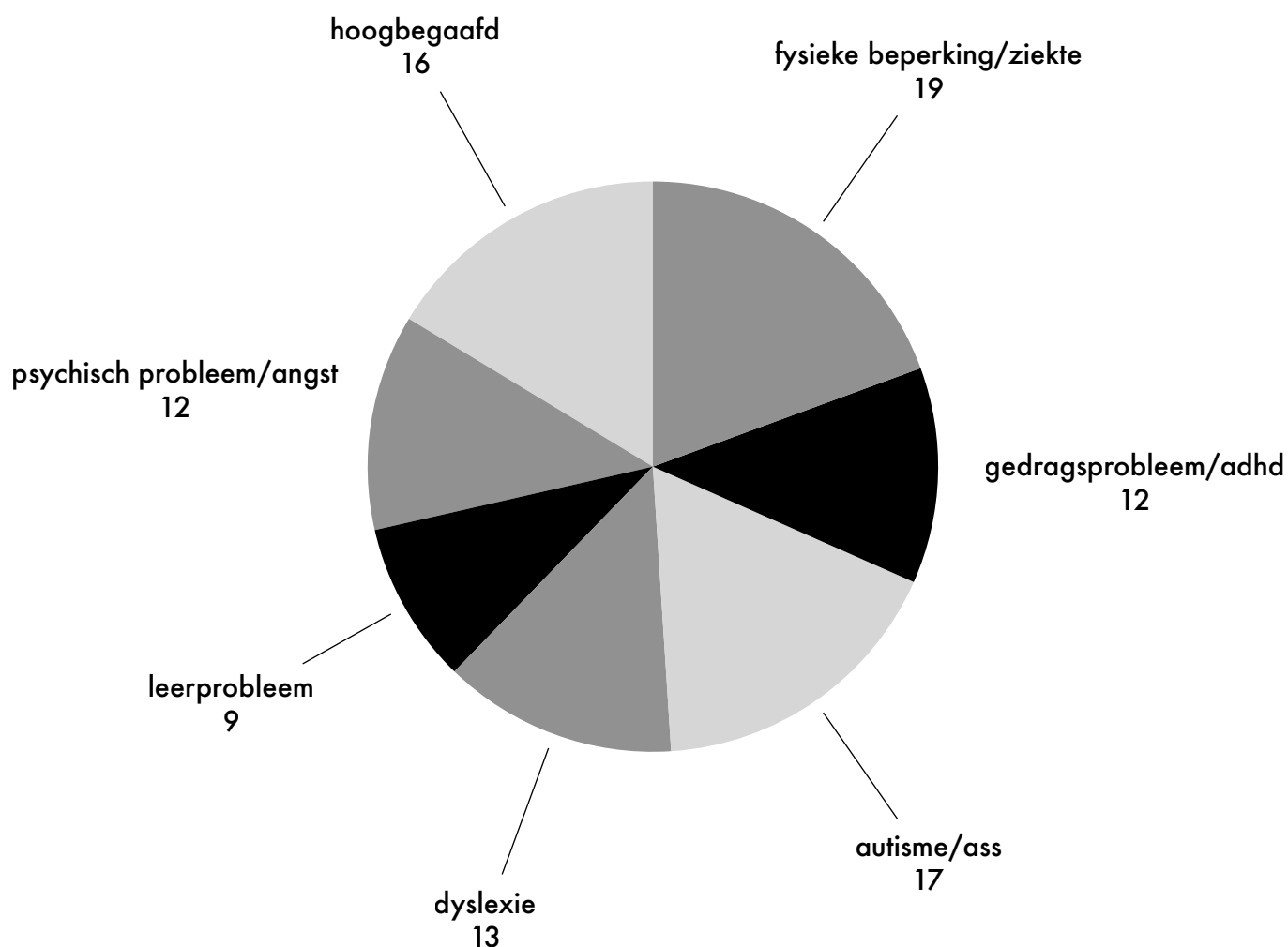

Diagnose en ondersteuningsvraag

Hoewel diagnostiek niet leidend is bij het bepalen van de ondersteuningsbehoefte van een leerling, is het wel interessant om te kijken welke diagnoses in de dossiers naar voren komen. Bij bijna de helft van de dossiers (82 dossiers) werd een diagnose benoemd in het dossier. Bij een aantal dossiers betrof het meerdere diagnoses.

Net als in voorgaande jaren werden de meeste vragen over passend onderwijs gesteld over leerlingen met een lichamelijke beperking of een chronische aandoening. Dit is opvallend aangezien deze groep weinig terugkomt in beleid rondom passend onderwijs zoals bijvoorbeeld schoolondersteuningsprofielen.

Een toename is te zien in het aantal dossiers van hoogbegaafde leerlingen. In 2019 waren dit 8 dossiers, en in schooljaar 2020-2021 was dat verdubbeld naar 16.

Welke ondersteuning kan ik verwachten?

De meestgestelde vraag over passend onderwijs is (nog steeds) ‘Mijn kind heeft ondersteuning nodig, maar de school zegt dit niet te kunnen bieden.’ Ondanks de afspraken over basisondersteuning, extra ondersteuning en de schoolondersteuningsprofielen is het voor ouders en leerlingen onvoldoende duidelijk wat men van school kan verwachten.

Een veelvoorkomend dossier bij OCO is dat school aangeeft bepaalde ondersteuning niet (meer) te kunnen bieden, en dat een verwijzing naar speciaal onderwijs daarom het beste is. Voor ouders is echter te vaak niet inzichtelijk welke ondersteuning er reeds geboden is, en welke ondersteuning verder nog mogelijk zou zijn. Ook dit schooljaar begeleidde OCO weer veel ouders die overdonderd waren door een aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring. Bij het voortgezet onderwijs zagen we overigens een daling van het aantal dossiers van ouders die het oneens waren met een overstap naar voortgezet speciaal onderwijs of praktijkonderwijs (van 13 naar 7) terwijl bij het basisonderwijs het aantal dossiers steeg van 24 naar 28.

Een verwijzing naar speciaal onderwijs wordt door een school vaak gepresenteerd als een objectieve beoordeling: ‘Dit kind is beter af op speciaal onderwijs’. Ouders zien het vaak anders, zeker als problemen in de klas sterk wisselen per leerkracht of als er weinig gerichte ondersteuning is ingezet. Uit onderzoek 1 dat Eduquality en The Next School uitvoerde voor het Samenwerkingsverband PO Amsterdam Diemen wordt ook duidelijk dat er grote verschillen tussen scholen zijn in de manier waarop verwezen wordt naar speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs. Verschillen zijn er in het aantal tlv-aanvragen, maar ook hoe vaak het dossier compleet wordt aangeleverd en hoe vaak de toestemming van ouders ontbreekt.

Weigeringen

In 2020-2021 was een stijging te zien van het aantal dossiers waarin leerlingen bij aanmelding geweigerd werden. Zowel bij basisonderwijs als bij voortgezet onderwijs nam het aantal sterk toe. De dossiers rondom weigering lopen sterk uiteen.

Een paar voorbeelden:

- Een leerling wordt sterk gepest op school, en daarom is een schoolwissel wenselijk. Ouders bellen diverse scholen, maar deze geven aan vanwege de ondersteuningsvraag de leerling niet aan te nemen.
- Ouders willen hun kind van 4 jaar oud met een spraakachterstand aanmelden op een reguliere basisschool. Zonder onderzoek te doen geeft de school aan dat ze de leerling niet kunnen aannemen.
- Een leerling wordt gematcht met een school voor voortgezet onderwijs, maar na bestudering van het dossier wordt de leerling geweigerd.
- Ouders bellen een school voor een aanmelding en krijgen te horen dat de school vol is. Hiervan is echter geen sprake.

Een deel van de stijging zou samen kunnen hangen met Corona. Het proces rondom het zoeken van een nieuwe school of het overstappen naar een andere school was moeizamer voor ouders. Het

¹ Onderzoek Eduquality en The Next School, presentatie maart 2021 https://www.swvamsterdamdiemen.nl/images/Documenten/Ondersteuningsplan_OPR/ondersteuningsplan2021-2025/bijlage-1--rapportage-datainzichten-swv-amsterdam-diemen--the-next-school.pdf

kennismaken tussen school, ouders en leerling gebeurde vaak telefonisch of alleen via kale informatie in een dossier. Een weigering, al dan niet formeel, zou daardoor makkelijker kunnen zijn voor een school. Dit zou ook de verklaring kunnen zijn voor het aantal vragen dat OCO kreeg over het leerlingdossier. Met het ontbreken van een meer persoonlijke kennismaking en overdracht, speelt het dossier een belangrijkere rol. Ouders zagen zich bijvoorbeeld geconfronteerd met weigering op basis van incorrecte of verouderde informatie in het leerlingdossier.

We zagen ook een toename in het aantal vragen van ouders rondom een goede schoolkeuze voor hun kind met een ondersteuningsvraag: de match was moeilijk te maken op basis van de informatie die scholen en het samenwerkingsverband beschikbaar stellen over het ondersteuningsaanbod.

Corona en passend onderwijs

Er waren op het terrein van passend onderwijs 16 dossiers die direct te maken hadden met Corona. De meest gestelde vraag hierover was: 'Mijn kind valt in een risicogroep en naar school gaan is niet veilig. Kan ik mijn kind thuis houden en wat kan ik van school verwachten?'

Met de twee lockdowns werd noodgedwongen online onderwijs georganiseerd. Met het opheffen van de lockdown ontstond daarmee een moeilijke situatie voor leerlingen met een kwetsbare gezondheid, of een gezinslid in een risicogroep. Voor hen bracht fysiek naar school gaan grotere risico's met zich mee dan voor anderen. De handhaving van de leerplicht is terughoudend geweest en voor een aantal ouders heeft dit de rust gegeven om voor hun eigen situatie te kijken wanneer fysieke schoolgang weer voldoende veilig was. Tegelijkertijd waren de verschillen tussen scholen erg groot in welk aanbod er voor deze leerlingen beschikbaar was. De ene school stopte zo snel mogelijk met het online aanbod, terwijl andere scholen een mix bleven aanbieden. Binnen passend onderwijs zijn er meerdere groepen die, ook na corona, baat kunnen hebben bij een vorm van afstandsonderwijs. De ervaringen van afgelopen schooljaar kunnen ingezet worden om ook voor deze groep leerlingen het onderwijs goed passend te maken.